

Hea klient!

Paljud nimetavad praegust ajastut infotehnoloogia ajastuks ja tänaseks on kõik loomapidajad, eriti veel Jõudluskontrolli Keskuse kliendid, kokku puutunud erinevate registrite või andmebaasidega. Üldiselt suhtuvad inimesed andmebaasidesse teatava aukartusega ja ehk isegi teatava hirmuga, et neis leidub kõikvõimalikku infot meie ja meie tegevuse kohta.

Huvitava väljakutse pakkus mulle mõni aeg tagasi Maalehe ajakirjanik Heli Raamets, kes tundis huvi maailma suurima piimatoodanguga lehma vastu. Kusjuures asja tegi lihtsamaks asjaolu, et ta ei täpsustanud, kas huvi pakub päeva-, laktatsiooni- või eluajatoodang.

Teda huvitas, et kas Eestimaal juba paarkümmend aastat räägitud müüt Kuuba rekordlehmast vastab tõele või mitte.

Olin maailma suurima piimatoodangu üle varemgi mõtisklenud, kuid vastus puudus, õigemini ei olnud ma sellega põhjalikult tegelenud. Igatahes peaks teoreetiliselt olema JKK antud küsimusele õige vastaja ja nii tuli küsimusele vastus leida.

Olles tuttav Rahvusvahelise Jõudluskontrolli Komitee ICARi tegevuse ja inimestega, siis alustasin ma otsinguid just sealt. Saatsin järelepärimise organisatsiooni juhtfiguuridele, kuid kahjuks keegi neist täpset vastust ei teadnud. Seejärel eeldasin, et selline rekord peaks kuuluma holsteini tõugu lehmale ja võtsin ühendust Maailma Holstein Friisi Föderatsiooniga, kus minu kurvastuseks küsimusele vastust samuti ei teatud.

Kõik teavad või eeldavad, et rekordtulemus pärineb Põhja-Ameerikast, kuid täpsem info puudub tänaseni.

Õnneks teame kõrgemaid piimatoodangu andmeid Eesti kohta:

- kontrollpäeva toodang 76,8 kg,
- 305-päevane laktatsioon 17 535 kg,
- eluajatoodang 129 648 kg.

Kaivo Ilves

Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Uudised**Kõrvamärgid koju kätte piimaprooviautoga!**

Alates oktoobrist pakub Jõudluskontrolli Keskus loomapidajale kõrvamärkide kättetoimetamiseks uut teenust – transporti piimaproovide kogumisautoga. Kuna piimaproovide auto sõidab paljudele loomapidajatele lausa lauda juurde, jääb ära kõrvamärkide tõttu postiasutusse, maakonnakeskuse või Tartusse sõit ning kõrvamärkide ning nende transpordi eest saab tasuda ülekandega.

Kõrvamärkide tellimiseks helistab loomapidaja JKKsse (tel 738 7762) ja teeb valiku Eesti Posti või JKK piimaprooviauto vahel. JKK registripetsialist vaatab, millal kogutakse kliendi piimaproovid ning teavitab kõrvamärkide tellijat proovide kogumisajast ja -kohast. Kui kliendile see koht ja aeg sobib, registreerib registripetsialist tellimuse.

Kui kõrvamärke on vaja kiiremini saada, on registripetsialistil võimalus vaadata, millised piimaringid läbivad veel lähikonda sobival ajal. Kui leitakse sobiv koht ja aeg, registreeritakse tellimus andmebaasis.

Kõrvamärkide tellimusi transpordiks piimaprooviautoga võetakse vastu piimaringile eelneva päeva lõunani, et JKKs jõutakse tellimus komplekteerida.

Kõrvamärkide kättesaamiseks peab tellija olema kokkulepitud kogumispunktis õigeaegselt. Autojuht võtab paki üleandmisel loomapidajalt või tema esindajalt allkirja märkide kättesaamise kohta. Kui klienti nimetatud ajaks kogumispunktis ei ole, tuuakse kõrvamärgid JKKsse tagasi ning saadetakse tellijale postiga. Sellisel juhul maksab loomapidaja nii transpordikulu kui postikulu. Seega tasub kõrvamärkide kättesaamise aega meeles pidada, et mitte liigselt raha kulutada.

Kõrvamärkide transport on tasuline: 1 – 5 kõrvamärgi kohaletoimetamine maksab 25, 6 – 20 kõrvamärki 30, 21 – 50 kõrvamärki 35, 51 – 100 kõrvamärki 40, 101 – 200 kõrvamärki 45, 201 – 300 kõrvamärki 60, 301 – 500 kõrvamärki 75, üle 500 kõrvamärgi 100 krooni. Hinnad sisaldavad käibemaksu.

Transporditeenust pakub JKK praegu vaid esmaste kõrvamärkide tellimisel mandril asuvatele klientidele.

Asenduskõrvamärgid peab loomapidaja kätte saama 20 päeva jooksul tellimuse esitamist. Et piimaprooviauto sõidab loomapidaja juurest läbi tavaliselt korra kuus, ei ole JKKl sellisel juhul võimalik kindlustada asendusmärkide õigeaegset kohaletoimetamist.

Kõrvamärkide transporditeenust saavad kasutada kõik JKK lepingulised kliendid – nii piimaveiste, lihaveiste kui sigade jõudluskontrolli tegijad. Uue teenuse eelised on:

1. Teil ei ole vaja kõrvamärkide kätte saamisel sularahaga arveldada.
2. Kui Teie laudas on proovide kogumispunkt, siis tuuakse märgid lauta kohale ja Te ei pea postkontorisse minema.
3. Suurematel karjadel on võimalus tellida kuni 500 kõrvamärki ühe pakina.
4. Tellides kõrvamärgid kätte piimaproovide autoga, on kõrvamärkide transport pisut odavam.

SMS teenuse tellimise karidest

Jõudluskontrolli Keskus on kaks kuud pakkunud loomapidajatele võimalust saada mobiilile lühisõnum kontroll-lüpside ja/või meiereiproovide tegemise kohta. Teenust saab tellida Vissukeses. Teenuse seadistamisel oleme täheldanud järgmisi probleeme.

- Telefoni seadistamine on jäetud „Kinnitussõna ootele“. Kinnitussõna saab mobiiltelefonist. Kuivõrd soovime olla kindlad, et loomapidaja antud mobiili number on korrektne, siis saadame sellele numbrile katseks SMSi, mis sisaldab juhuslikult genereeritud arvu – kinnitussõna. Kui kinnitussõna on kaduma läinud või ei ole ekslikult antud mobiilinumbrile tõttu üldse saadud, siis kustutage „kinnitussõna ootel“ rida ära ja seadistage telefon uuesti.

- Mobiil on seadistatud korrektselt, aga teateid ikka ei tule. Veenduge, et teadete tellimine on ikka tehtud – soovitud lahtritesse on pandud „linnukesed“.

- Ei saa tellida meiereiproovide teateid. Kas te näete Vissukeses meiereiproovide vastuseid? Kui ei, siis seadistage kõigepealt see ära, mille peale lisandub tellimise lehel meiereiproovide tellimise veerg ja lülitage teenus sisse.

Tõuloomade ostmine nõukogude ajal ja nüüd

Toon võrdluseks kaks lugu tõuloomade ostmisest oma kogemuste põhjal, üks nõukogude ajal ja teine mõni aasta tagasi.

Nõukogude aja lõpul tahtsime osta Soomest kahte herefordi tõugu noorpulli ja pika asjaajamise tulemusena saigi ost teoks. Sellel ajal oli loomade ost seoses väga suure bürokraatiaga, ka puudusid meil sellealased kogemused, mistõttu oli loomade toomisel seiklusi palju. Miks meil oli neid vaja osta ja kuidas see kõik toimus, sellest kirjutasin artikli, mis ilmus Postimehes 20.03.1991. Kirjutan selle ajalehest (veidi kärbitult) ümber:

Kaks herefordi Eestisse

Eestis kasvatame hereforde (neid on umbes 2000) erilise eduta kaheteistkümnendat aastat, ei nende kasv ega liha kvaliteet ole oluliselt paranenud. Meie herefordid jäävad kasvukiiruses Soome omadele palju alla. Osalt on see nii seetõttu, et riiklik hinnapoliitika ei soodusta parema veiseliha tootmist, teisalt seepärast, et läänest head aretusmaterjali hankida on ülliraske. Hereforde oleme saanud põhiliselt Nõukogude Liidust, sageli on tulnud kahelda tõulooma dokumentide tõesuses ja loomad seepärast ostmata jätnud. Nüüd avanes võimalus osta Soome herefordi kõrgaretuskarjast kaks noorpulli, nende lihaomaduste parandamiseks on tehtud intensiivset aretustööd. Meie herefordide täiustamiseks on neid väga vaja.

Kummagi noorpulli eest küsiti 20 000 marka. Mõne aasta eest eraldati meile välismaalt tõuloomade ostuks Moskvast valuutat, nüüd seda võimalust enam pole. Raha tuli endal leida. Palusime toetust paarikümnele ettevõttele, kellel arvasime olevat valuutat. "Marati" peadirektor Ants Kapral (ainuke toetav vastus) mõistis Eesti loomakasvatuse vajadusi nii hästi, et saime loomade ostuks 50 000 marga kliiringraha kasutuse õiguse. Otsustasime anda ühe pulli Sõrve sovhoosi, teise Laimjala ühismajandisse: suurimaile herfordikasvatajaile. Et neil kummalgi pole rahvusvahelise kaubanduse õigusi, tuli leida vahendusfirma. Selleks hakkas "Estimpeks", neil paraku puudusid eluslooma ostu kogemused.

Asja ettevõtjana rõõmustasin: pullid nüüd justkui kodus. Selgitasin müüjale telefoni teel, kes ostu vahendab, palusin kutseid. Küsiti, kuidas rahaga on. Seda taskus muidugi kaasa ei vii, soomlane soovitas teeleasumisega seni oodata, kuni raha tema pangaarvel. Nõukogude panku ei või ju usaldada.

Jäimegi ootama raha ülekandmist, detsembris sai "Estimpeks" Soome poolega ostu-müügi lepingu siiski sõlmitud, sõit võinuks alata. Tekkis uus takistus: "Estimpeks" transpordimuredega ei tegelenud, kuid nõustus kulud katma. Transpordidokumente vormistama leidsime rahvusvahelise transpordifirma "Meoni Parsek". Jõulude ajal me soomlasi eksitada ei tahtnud, palusime kutseid jaanuariks. Sealt tuli telefax: pulle võib osta vaid aasta lõpuni, sest uuel aastal Soome enam kauba ostmisel kliiringraha ei tunnista ja pullide väljaveoks ei anta litsentsi. Tuli tellida uued kutsed.

Igaks juhuks võtsime veel tolliametit allkirja kirjale, kus taotlesime pullide toomist sisseveoviisata (elusloomade puhul polevat seda ka vaja). Sadamas uurisin, kas Moskvast on saabunud loomaarstide luba pullide ostmiseks. Meie enda veterinaariatalitus on heal järjel, ei saa tõesti aru, miks sellist luba peab Moskvast taotlema ja siis Minskis kinnitama. Luba oli kohal, kuid ühes sellega ka instruksioon, kaks lehekülge ainult haiguste nimekirja.

Loomade tervist kõigi nende haigusvariantide asjus peavad kinnitama Soomes tehtud uuringud. Järjekordselt tuli peale lootusetuse tunne.

Kaubalaevaga "TransEstonia" pidime välja sõitma

27. detsembril ja tagasi pöörduma juba järgmisel päeval. Et paberid siiski peaaegu kõik korras, tuli üritada pullid ära tuua – kliiringraha tehingud uuel aastal ju ei maksvat.

Laimjala ühismajandile tuli nii kiire asjaajamine ootamatult, sõiduks polnud võtta muud autot kui kapitaalremondist tulnud GAZ 52. Igaks juhuks (ei tea ju kas saab praamiga üle) sõitis esimees Tallinna päev varem. Teel hakkas mootor streikima, selle said ETKVL-i autobaasi remondimehed veel siiski korda, kuid sadamateel ütles üles pidur... Remondiaega polnud, lasime käsipiduriga edasi. Sellise autoga muidugi Soome sõitu ette võtta ei võiks, kuid silme ees seisis 40 000 loomade ostuks, mõned tuhanded piletite eest ja vahendajafirmale jne. Tollist saime läbi, passikontroll vaatas meile otsa ja sõnas: mehed, teie laeva ei lähe... ja surija tunne oli jälle käes, meeles kõik see vahendajate otsimine, telefonikõnede ootamise ja dokumentide muretsemise vaev ja kliiringraha peatne maksvusetus. Nagu teisest ilmast öelduks: "Teie võite minna". Minul oli sinine pass, kaaslasel punane ja talle eraldi väljasõiduvõti hankimise peale ma lihtsalt ei tulnud, mul seda aga vaja polnud. Laimjala esimees tohtis ainult rikkis pidurisüsteemiga auto tagurpidi laeva ajada. Õnneks olid mul juhiloa juhulikult rahakotis. Soome tolli ei huvitanud muu kui see, kui palju mul viina kaasas on ja kas auto on kindlustatud. Maksin kindlustuseks 200 marka ja tee pullide juurde oli prii. Müüja – Antti Herlin – oli sadamas vastas, tema sõitis "Toyotaga" ees, mina nii hästi kui sain järel. Helsingist saime välja, vihma hakkas sadama ja kojamehi ei saanud ma muidu tööle, kui taskunoa tera sobitamisega lülitusvõlli lõhesse (kapitaalremondist tulnud autol ju enam ühtegi nuppu küljes ei ole). Kiilasjää kiuste külavaheteedel jõudsimme kesköökse pärale. Pidurite parandamiseks aega ei jäänud, tuli Helsingis jälitada puuduvaid veterinaartõendeid, saatelehti ja muid sõidudokumente. Talumees helistas teel olles autost kõikjale ette ja need asjad said kohe korda. Laadisime pullid peale, õnneks hakkas pimenema ja nõnda polnud väga häbi oma ulguva-lipendava autoga Helsingisse tagasi sõita. Endagi üllatuseks sain ruttu ja õnnelikult (ikka ilma piduriteta) laeva. Hirm oli muidugi – igasugu pabereid oli mul lugematul hulgal, kuid ei teadnud ju, kas veterinaartunnistused Tallinna sadamas rahuldavad.

Ussadama toll teataski juba kaugel, et mul pole mingit õigust pullidega Eestisse tulla, mul pole selleks luba – sissetoomislitsentsi (veel Eestis olles küsisin samast Ussadamast täpselt järele, milliseid dokumente pullide sisseveol tarvis on). Nüüd siis uus üllatus, ka tolliametilt võetud kiri ei aidanud midagi. Soome keelt vist mitteoskav näitsik uuris veterinaartõendeid, paberirohkus talle meeldis. Tekkis lootus, et vähemalt ses vallas takistust ei teki. Haiguse nimedest sai ta aru, kuid kõigest mitte: što takaja, bolezni joulukuu? (Mis haigus see jõulukuu on?) Mis minuga teha?

Ka kõik läbihelistatud tolliülemad väitsid: pullid ei tohi mingil tingimusel sadamast lahkuda. Moskvast peab enne tulema kolmes komisjonis kinnitatud litsents. Oli õõ, pika kauplemise peale tehti mulle erand, sest sadamas pole ju pulle kuhugi panna, pole kes neid söödaks, pole millegagi sööta. Lõpuks olid pullid Eestis, parandasime pidurisüsteemi ja siis sõitsid herefordid Saaremaale.

Suurem tõuloomade ostmine läks lahti praeguse sajandi algaastatel: põllumajandusministeeriumi toetus muutis selle lihavesikasvatajatele jõukohasemaks. Kes oskas mõnd võõrkeelt, sellel oli lihtsam välismaale loomi ostma minna. Ei olnud enam suuri probleeme piiril, vajalikke dokumente oli saada.

2004. aastal oli meie lihaveisekasvatajatel vaja kolme herefordi tõugu noorpulli ja paarkümmend lehmikut ning šarolee tõugu noorpulli ja kümme konda lehmikut. Otsustasime Reet Toiga minna Soome loomi hankima, sest olen palju kordi Soomes käinud ja mul on sealsete lihaveisekasvatajate seas tekkinud palju tuttavaid. Soomes lubas meid abistada Juhani Numminen, kes on meie lihaveisekasvatajaid külastanud. Juhani töötab ise hr Ruokatalo juhivas loomade varumise ja liha töötlevas firmas. Loomi läksime ostma mais, kuigi see oli halb aeg, sest enamik lihavede müüakse seal sügisel. Jussi, nagu soomlased teda kutsuvad, oli äärmiselt lahke mees. Tema viis meid oma autoga farmidesse, kus pidime ise välja valima sobivad loomad. Kuna Jussi tööpõld oli lai ja ta ise populaarne mees, siis sõidu ajal ta pidas telefoniga palju ja pikki kõnesid, nii et temaga jutule saamine tekitas raskusi. Külastasime Tammela noorpullide testimisjaama, kus pullid olid juurdekasvude võrdlemiseks liignumatud. Märkisime seal siiski sobivatena paar noorpullikandidaati ära. Urjalas leidsime ühe taluniku juures sobiva herefordi noorpulli. Oma 700 km-sel kahepäevasel ringil leidsime põhja poole liikudes koha, kust soovitati osta lehmikuid. Meie arvates olid

Prantsusmaal lihaveisekasvatust kaemas

Septembris külastas seltskond Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistust (ETKÜ), Eesti Lihaveisekasvatajate Seltsist (ELKS) ja Eesti Maakarjakasvatajate Seltsist (EK) Prantsusmaad, et näha selle suure maa veisekasvatust. Ühine eesmärk oli rahvusvaheline põllumajandusnäitus SPACE Rennes linnas. ELKS ja ETKÜ kitsam huvi oli seekord lihaveisekasvatuse ja EK Seltsil ohustatud tõud Prantsusmaal.

SPACE näitus on üks maailma suuremaid põllumajandusnäitusi, mille üldpindala on ~100 ha (53,4 ha pinda sisehallides ja 44 ha väljas). Kokku 1300 esitlejat ja üle 100 000 külastaja. Tutvustakse firmade tooteid, toimuvad konverentsid ja esitletakse tõuloomi, ka teisi loomaliike (lambad, sead, jäneseid). Tehakse väljasõite farmidesse.

Tõuloomade esitlusareenilt käis päevas läbi ~1000 tõulooma. Keskendusime kahe suure lihatõu – limusiini ja šarolee – esitlustele. Nende tõugude kodumaa on Prantsusmaa ja nägime aastetepikkuse aretustöö tulemusi. Loomad on suured, pika ja sügava kerega, tugevate jalgadega ning võimsa lihastusega. Viimane on aga lihaveisekasvatuses tähtsaim. Esitlusareenilt käisid läbi erinevas vanuses pullikute, pullide, lehmikute ja ammlehmade rühmad, keda hindasid oma ala asjatundjad ja kuulutati välja tõugude võitjad.

Väljasõitudeks valisime kolm farmi: blonde d'aquitaine, šarolee ja limusiini tõu farmid. Kui esimeses neist pandi rõhku rohkem nuumamisele, siis kaks viimast tegelesid esmajoones aretustööga ja vaid ülejäänud läks nuumale ning lihaks. Kõigis kasvatati vaid puhtatõulist lihakarja, mistõttu oli tase karjades ühtlane. Kasutati ka kunstlikku seemendust, kohati – 50% karjast, ning tiinestumis- ning inna avastamistulemuste üle ei nurisetud. Šarolee karja omanikul tiinestus esimesest korrast lausa 80% loomadest.

Lihaveisekasvatuse tase Prantsusmaal on kõrge, millest teati ka enne, nüüd sai see teadmine kinnitust. Soovitan lihaveisekasvatusega tegelejatel Eestis võimalusel sama kogeda ja sarnaste tulemuste poole püüelda.

Tõnu Põlluäär
Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu
tõuraamatu- ja aretusosakonna juhataja

need loomad siiski viletsavõitu ja nii jäi meie kaup seal katki.

Külastasime Soome suurimat šaroleede kasvandust – Kiiala mõisa Porvoo linnast mitte kaugel. Loomade omanik Gunnar Backmann ei tahtnud esialgu meile loomi müüa, sest eelmisel aastal olid käinud eestlased kaupa tegemas, kes hiljem loobusid ega tulnud loomadele järele. 15 minutit testis farmer, ega me pole sellel alal võhikud. Saime varsti heale jutujärjele ja meile tutvustati farmi ning soovitati ka ostmiseks sobilikke noorloomi.

Kui loomade eest oli Eestis raha üle kantud, läksin neid Soomest ära tooma. Renditud oli spetsiaalne loomaveoauto koos kogenud juhiga. Helsingi sadamas laadisime loomad ümber ja tagasi sõitsime reisilaevaga Romantika. Koormas oli kokku kolm herefordi pulli, üks šarolee pull ja kaks tiinet mullikat. Autode paigaldajad ütlesid, et nad veavad oma laevaga lehma esmakordselt ning kutsusid oma töötajaid meie “lehmi” vaatama. Selline loomade ostmine oli lapsemäng selle kõrval, mida kirjeldasin eelmise Soome ostu puhul.

Aigar Suurmaa
Eesti Lihaveisekasvatajate Seltsi
juhatuse liige

Galloway

Eesti lihaveisekasvatusele on lisandunud uus tõug (galloway – Ga).

Galloway tõug pärineb Šotimaalt Galloway maakonnast, millest on tulnud ka tõu nimi. Seda tõugu tunti juba 16. sajandil. Veiseid kasutati algul nii piima kui liha, hiljem vaid liha tootmiseks. Nende värvus oli põhiliselt must, kuid vähesel määral esines ka punaseid, kollakashalle ja pruune. Hiljem ilmusid Uus-Meremaale eksporditud ja ka Euroopa riikide gallowayde keha ümber lai valge triip loomade ristamisel, geneetilise mutatsiooni tulemusena. See tunnus oli loomadel dominantne ning kandus loomade vahetamise ja kaubanduse tulemusena kiiresti teistesse riikidesse. Triipudega loomi püüti küll algul karjast eraldada, kuna nad ei vastanud tõustandardile, kuid see ei andnud tulemust.

Šotimaal moodustati Galloway Karja Selts ja esimene tõuraamat ilmus 1877. aastal, kuid sellel ajal ainult musta värvi loomadele. Esimene tõuraamat valge triibuga gallowaydele ilmus esmakordselt Inglismaal 1921. aastal, mil neid tunnustati eraldi tõuks (triibuga galloway – *Belted Galloway Gattle*).

Standard galloway tõugu veised on kogult väikesed kuni keskmised. Triibuga gallowayd aga keskmise suurusega ja parema lihatuubiga. Veiste pealiskarv on pikk ja pehme ning laineline, ning aluskarv tihe. Tänu kahekordsele karvkattele on loomad külmale ja niiskusele hästi vastupidavad. Sündinud vasikad on mahagonipruunid. Looma pea on lühike ja lai, kõrvad keskmise pikkusega ja laiad ning kaetud pikkade karvadega. Kael on keskmise pikkusega, abaluud kõrgele väljaulatuvad, rind on täidlane ja sügav. Loomad on nudid. Ammlehmad on pikaalised ja hea piimakusega.

Iseloomult on loomad rahulikud. Sobib hästi ristamiseks, Šotimaal ristatakse traditsiooniliselt šorthorniga. Liha on kvaliteetne, marmorjas, õrn ja mahlakas.

Allikas Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu

JKK katsetas Tru-Testi DataHandlerit

Et kontroll-lüpsi läbiviimine on väga töömahukas, on JKK juba mõnda aega otsinud võimalust leida kaasaegseid vahendeid kontroll-lüpsi tegemise lihtsustamiseks. Üks võimalus on kaasaegse pihuarvuti kasutamine kontroll-lüpsi andmete sisestamiseks. Siin tekivad probleemid sellega, et enamasti on klahvistik ning ekraan nii väikesed, et laudas on neid ebamugav kasutada. Samuti kardavad need vahendid niiskust ja mustust, mida laudatingimustes vältida ei saa. Pakutakse ka laudatingimustesse sobivaid pihuarvuteid, kuid nende hind on ca 30 000 – 40 000 krooni.

Eelmises JKK Sõnumites kirjutasime Taani jõudluskontrollist ja seal kontroll-lüpsil kasutatavast Tru-Testi DataHandlerist. Augustikuus katsetasime nimetatud vahendit kontroll-lüpsil ka Eestis – Jõgevamaal Viraito OÜ-s.

DataHandler võimaldab kontroll-lüpsiks vajalikud andmeid laadida arvutist, sisestada kontroll-lüpsi andmed lüpsi jooksul ning saadud tulemused omakorda laadida arvutisse, korrigeerida neid ja saata JKK andmebaasi.

Andmebaasist saadud fail laaditakse DataHandlerisse enne kontroll-lüpsi spetsiaalse programmi abil. Fail sisaldab infot karja kohta (kontroll-lüpsi kuupäev, kliendi jõudluskontrolli kood, lüpsikordade arv, andmed lüpsiplatsi kohta) ja lüpsvate piimaveiste identifitseerimisnumbreid.

Lüpsi käigus sisestatakse looma number, proovipudeli ja kasti number ning kui loom on lüpstud, piima kogus kilogrammides. Looma numbri sisestamisel piisab kolme viimase numbri sisestamisest, et leida sisselaaditud nimekirjast õige loom.

Kontroll-lüpsi lõppedes laaditakse info DataHandlerist arvutisse, kus saab kontrollida ja parandada vead, muuta andmeid (nt kasti- või proovinumbrit,

piimakoguseid) või lisada neid (nt loom on haige). DataHandler näitab ka infot loomade kohta, kellele on sisestatud kontroll-lüpsi andmed kahekordselt, loomi, kellel puudub piimaproov ning “tundmatuid” loomi, keda on lüpsi ajal juurde lisatud.

Kahjuks ei võimalda DataHandler registreerida erinevaid loomadega toimunud sündmusi (nt poegimine, kinnijätmine, väljaminekud jne). Seega oleks DataHandler küll loomapidajale abiks, kuid ei rahuldaks kõiki vajadusi.

Esialgsete katsetuste tulemusena võime välja tuua mõned DataHandleri puudused ja eelised:

- Programm on inglise keelne ja loodud USA turule, arvestades sealseid karjapidamise tavasid, mis meile probleeme tekitab.

- Eeliseks on kindlasti seadme töökindlus (vee- ja põrutuskindel) ja eelpoolnimetatud pihuarvutist odavam hind.

Merle Lillik

Tartu- ja Jõgevamaa zootehnik

Aire Pentjärv

Väliteenistuse osakonna juhataja

Muhedat

Farmer ostis endale uue pulli ja lasi selle lehmade sekka.

Sel ajal kui farmer elutoas sõpradele uue pulli liikusid tegi, astus tuppa tema noorem poeg ja teatas valju häälega, et uus pull kargab punast lehma.

“Nii ei ole ilus öelda,” noomis ta poega. “Kui ta nüüd seda kirju lehmaga teeb, võid tulla ja öelda, et pull üllatas kirjut lehma.”

Varsti on poiss jälle elutoas tagasi.

“Noh, kas ta üllatas kirjut lehma?”

“Ja kuidas veel! Kirju lehm oli väga üllatunud kui pull jälle punast kargas.”

Tööjuubelid

10. tööjuubel

13.11.2007 Merle Kruus – IT osakonna biomeetria sektori peaspetsialist

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus

Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094

Tel 738 7700

Faks 738 7702

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla- ja Tartumaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru ja Pärnumaa klienditeenindaja	738 7754
Harju-, Saare- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7759
Põlvnemisandmed (veised)	738 7756
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7735
Raamatupidamine	738 7704

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu	
Tel	738 7726
Faks	738 7724
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjala	Tuleviku 3, Laagri, Harju mk	tel 679 6419	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Ly Kogermann	Mäe 2, Käina	tel 463 1147	gsm 516 7815	E 9.00-14.00
Ida-Võrumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27, Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10, Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00; K 9.00-12.00
Järvamaa	Anne Rosenberg	Prääma küla, Paide vald	tel 385 0286	gsm 510 3312	E 9.30-12.00; K 9.30-15.00
Lääne-Võrumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2, Rakvere	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Posti 30, Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1, Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Malle Unt	Haapsalu mnt. 86, Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7878	E 10.00-14.00
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6, Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Aarne Põlluäär	Kohtu 10, Kuressaare	tel 453 1352	gsm 517 4320	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215, Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Lai 19, Valga	tel 764 1754	gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Saive Kase	Vabaduse plats 4, Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11, Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	T 10.00-13.00